

PINTEA LÁSZLÓ

Látszólagos ellentmondás

Kétségbeejtő eseményekről álmodtam, melyek rejtett módon fenyegettek, azzal a veszéllyel riogattak, hogy idő előtt foszlik szét a hatalmam, és a legcsekélyebb esélyem sem marad a megmentésére. Halványan derengő körvonalakat láttam, sötét árnyak kavargtak körülöttem, iszonyú bűz terjengett, sikoltozó hangok töltötték be a levegőt. Hitetlenkedve forgolódtam az ágyamban, fulladozva kapkodtam levegő után, veríték lepte el az arcomat. Vigaszt jelentett a nyíló ajtó sarokvasának nyikorgása...

Bizalmi embereim ébresztettek, suttogva kértek, hogy kövessem őket. Öntudatlan, kusza szavakkal válaszoltam hívásukra. Elvakított a fölém tartott lámpa fénye, kifordított tenyérrel óvtam a szememet, ujjaim résein keresztül szemléltem a szakállas arcokat. Tagjaimban lassan oldódott a zsibbadtság, iszonyúan égett a torkom, émelyegve nyeltem vissza a vacsora közben elfogyasztott bor kellemetlen utóízét. „Sietnünk kell, uram, érkezett a pillanat” – súgta egy ismerős hang. Minek az ideje? – tűnődtem, de túl álmos voltam a felesleges kérdezősködéshez. Kínzó fájdalmat éreztem a gyomromban, forgott velem a világ; titkon abban reménykedtem, hogy a reggeli során felszolgált savanykás ital és a puhára főtt hús megnyugtat majd. Nehézkes mozdulatokkal húztam fel csizmámat, gomboltam össze nyirkos ruhámat, botladozó léptekkel indultam.

Terméskőből rakott boltíves folyosókon haladtunk, kétoldalt ajtók sorakoztak, parányi cellákat rejtettek a vastag kőfalak, a durván ácsolt deszkák résein tompa fény szivárgott az alacsony szobákból. Ívben kanyarodó, kopott lépcsőkön ereszkedtünk az alsóbb szintekre, faburkolatú, lépteinket visszhangzó, magas termeken siettünk végig. A nyitott ablakon behallatszott a lombok susogása, izzadt lovak szaga csapta meg az orromat. Árnyas liget húzódott a termék alatt, fátyolos köd lebegett a nyírott sövények és barna törzsű fák között. Vészesen billegő függőhidakon egyensúlyoztunk, félhomályos folyosók labirintusában tévelyegtünk, majd csigalépcsőkön kapaszkodtunk egy belső udvarba, ahol bástyák és kőfalak takarták a kilátást. Vendég voltam a várban, előző nap érkeztem a kíséretemmel, fenyegetően idegennek tűnt a hatalmas erőrendszer.

Alacsony folyosókon mentünk végig, erélyesen döngtek a lépteink, hangosan nyikordultak a biztonsági rácsok sarokvasai. Fémes hangok árnyalatain elmélkedve ébresztett bennem gyanút a hatalmas távolság és a katonák komorsága. Hangos szavakkal utasítottam embereimet, válasz

PINTEA LÁSZLÓ 1956-ban született, Szatmárnémetiben él. Írásait korábban a Látó és a Sugárút közölte.

nélkül folytatták útjukat. Álomra emlékezve, ösztönösen kaptam fegyverem után, de kanyarodott a folyosó, a falon táncoló árnyakra összpontosítottam. A fáklyák füstjétől iszonyúan megfájdult a fejem, elnehezültek a mozdulataim, a félhomályban is feltűnt, hogy fokozatosan színeződnek az ujjaim. A vacsora fogásainak sorolása közben enyhe gyomorrontásra következtettem. Hányinger környékezett, sűrű váladék keserítette a számat; téglából rakott tartópillérnek támaszkodva pihentem ki fáradalmaimat. Különösnek tűnt, hogy egyik vitézem se fordul felém, senki nem ajánlja fel szolgálatait; figyelemre se méltattak, tisztos távolságot tartva, közönyös arccal várakoztak. Hirtelen hasított belém a felismerés, hogy elveszett a hatalmam, oda a tekintélyem, alattvalóim elpártoltak tőlem, a saját testőreim is bizalmatlanná váltak irántam. Az idegen falak között, egyetlen éjszaka alatt változtak meg a körülmények. Mélyből szivárgó epét nyelve vizsgáltam meg pengéimet, menekülési terv szövése közben esélyeimet latolgattam.

Erélyes hangok szűrődtek az egyik ajtó mögül, tántorgó léptekkel álltam meg a repedezett deszkák előtt. Nehezen fogtam fel, hogy egykori harcossaim egy másik vezért éljeneznek, és engem, a régi bajtársat, gyalázó szavakkal szidnak. Seregnyi katona sorolta egy ismeretlen ember erényeit, valakiét, akiről fogalmam se volt, hogy kicsoda, miként került a helyemre. Remegő ujjakkal nyomtam le a kilincset, be akartam lépni, de az ajtó zárva volt. Hirtelen fordult velem a világ, lehunyt szemmel, fájdalomtól eltorzult arccal dőltem a hideg kőfalnak. Iszonyú fájdalom hasogatta a beleimet, válaszolatlan kérdések sokasága nyomasztott. Ellenfelem többet fizetett, embereim elárultak, lassan ható méreggel akarnak szabadulni tőlem, a fölöslegessé váló tehertől? Ismét bebizonyosodott, hogy az álnokságnak nincsenek határai. Menekülnöm kellene, amíg nem késő, gondoltam elnehezült fejjel. Sajnos annyi erőm sem maradt, hogy méltóságom maradékát megőrizsem. Forgott velem a világ, öklendezve kuporodtam össze, keserű epét hánytam a díszes csempével borított padlóra. Kísérőim közönyös tekintettel szemlélték a fal repedéseit és a körbefutó párkányzat illesztéseit.

Forgolódás közben parányi ablak került az arcom elé, a rozsdás rácson túl fáklyákkal megvilágított, hosszú termet láttam. Színes ruhába öltözött férfiak ültek a hatalmas asztal körül, a többiek a kárpitokkal díszített fal mellett sorakoztak. Hangos szavakkal éljenezték az idős szónokot, aki utódom érdemeit méltatta; vidám nevetésük hosszasan visszhangzott a boltívek alatt. Megdöbbenésemre, én foglaltam helyet az asztalfőn, engem ünnepezt a tömeg, vagy valakit, aki tökéletes hasonmása volt korábbi önmagamnak. Homlokomra tett kézzel, hitetlenkedve fordultam a mélyedés homályában várakozó embereim felé. Magyarázatra volt szükségem, észszerű szavakra, melyek révén sikerül felfognom a látottak értelmét. Karomat lendítve intettem testőreimnek; egykori bizalmasaim szakállukat babrálva néztek át rajtam, mintha ott se lettem volna.

Kíváncsian kapaszkodtam az ablakot védő rácsba, ámulva szemléltem a teremben várakozó tömeget, a vidáman mosolygó arcokat. Leghűségesebb alattvalóim ünnepeltek odabent, csapra vert hordókból folyt a bor, kupák lendültek a magasba, az új vezér egészségére ittak. Néhány éve hasonló lelkesedéssel fogadtak hűséget nekem is. Akkor az én nevemet dicsőítették, most tetteimet gyalázzák, döntéseim észszerűségén gúnyolódnak. Hálátlan népség. Falnak támaszkodva döbbsentem rá, hogy ugyanazt a nevet ismétlik most is. Hasonló az ember, azonos a név, akkor mi változik, mi szükség az egészre; utódomat miként különböztetik meg tőlem, a méltatlanul leváltott elődtől? Egyáltalán mi indokolja e váratlan cserét, ha semmi nem módosul? – kérdeztem egyre tompuló elmével.

Az új vezér felhúzott vállal ült egy díszesen faragott karosszékekben, és egy sárgult pergamenre rótt szöveg sorait olvasta. Sercegve égtek az asztalon sorakozó gyertyák, a kormos lángok imbolyogva kapaszkodtak a magasba. Hasonmásom elégedett arccal tette le a tekercset, fejével biccentve jelezte, hogy elfogadja a feltételeket, egyetért lényegükkel. Kupát emelve ivott a létrejövő szövetségre. Méltóságteljesen állt fel, majd határozott léptekkel vonult át a termen. A mosolygó katonák illedelmesen húzódtak félre, és figyelmesen követték mozdulatait. Többet nem láttam a parányi ablakon, a hosszú palástot viselő férfi fokozatosan került ki a látóteremből.

Ismerősnek tűnt a helyzet, mintha személyesen éltem volna át egy hasonló eseménysort; azt is tudtam, hogy utódom egy üveges szekrényhez lép, ahonnan tollat, tintát és pecsétnyomó eszközt vesz elő egy rejtett rekeszből. Megjelenésére várakozva villant be a részlet, hogy forgatás során megakad a kulcs, csak az ajtó sarkát megemelve kattant a kopott zár.

Ismét a látóterembe került az utódom, tisztán láttam, miként tér vissza az asztalhoz, és hatalmas könyvre téve a kezét, hogyan tesz ünnepélyes fogadalmat. Remegő ajakkal mormoltam alázatós szavait. Szokatlan feltételek között hozott meg egy döntést, ami hatályon kívül helyezett egy korábbi fogadalmat. Azonos módon viselkedett, ahogyan én tettem egykor, ugyanazokat a mozdulatokat ismételte, még véletlenül sem cselekedett másként. Betanult eseménysort hajtott végre.

Miben rejlik a változás valódi oka, mi a csere igazi értelme? – tűnődtem tanácstalanul. Bárhogy erőlködtem, nem találtam észszerű választ. Szakállas arc takarta el a nyílást, idős férfi parazsat emelt a pipájához, hosszasan szívta a vékony szárat, majd elégedetten fújta a szürke füstfelhőt a rácsok közé. Mintha sejtette volna, hogy a parányi ablak mögött rejtőzöm, de halvány jelét sem adta a gyanújának, figyelemre se méltatott. Sietős léptek dübörögtek mögöttem, acél súrolta a faragott követ, alabárd nyele koppant a lépcsőn. Azt hittem, értem jönnek, sántikálva távolodtam a rácsos ablaktól, bemélyedés homályába húzódtam.

Merev lábbal dőltem a hideg falnak, ebben az idegtépő fenyegetettségben fokozatosan szűnt meg az idő jelentősége. Kérdések sokaságát tettem fel, sugallatra várva, ujjaimmal tapintottam a vakolat éleit, tenyeremmel simítottam a felület egyenetlenségét. Behallatszó madáracsicsérgés döbentett rá, hogy tehetek bármit, elmaradnak a válaszok. Homályos tekintettel meredtem magam elé, fokozatosan tudatosult bennem a méltatlan befejezés, a megalázó vég közelsége. Bent az új vezért ünneplik, rám senkinek nincs szüksége, rég lemondtak rólam, emlékemről is megfeledkeztek. Már nem vagyok fontos, felesleges teherré silányodtam, akitől illik mielőbb megszabadulni. Valahol a háttérben egykori barátaim a végrehajtás mozzanatain vitakoznak, jelentéktelen részleteket illesztgetnek. Rövidesen meghalok, bűzös szemétdombon végzem, kóborló kutyák marakodnak a csontjaimon; ruháimra, fegyvereimre alattvalóim vetnek kockát, vakszerencse dönt a tanyákat érő pengék sorsáról. Ezekről a jellemetlen pribékektől egy halkan mormolt imára sem számíthatok.

Cselekedni kellene, amíg nem késő. Csak ez az átkozott zsidbadtság ne bénítaná a lábamat. Kiszolgáltatott baromként várom sorsom beteljesülését. Összeszorított foggal igyekeztem mozdítani elnehezült tagjaimat, tehetetlenül rogytam a fal egyik lapos párkányára. A kőből sugárzó hideget érzékelve a feleslegesség gondolata hatotta át terveimet. Lemondóan ismertem el, hogy az ereimben csörgedező mérég észrevétlenül roncsolja szervezetemet, és semmit nem tehetek a lassú pusztulás ellen. Előző nap még legyőzhetetlen vezérnek képzeltem magam, korlátlan hatalommal rendelkező önkényúrnak, aki bármit megtehet, intenem kell csupán. Százak ugranak, hogy teljesítsék óhajomat, végrehajtsák akaratomat. Egyetlen éjszaka alatt változott meg a helyzetem. Tehetek bármit, továbbra sem ismerem a részleteket, az erőd falain belül a legostobább szolga is többet tud a csere okairól, mint én. Az egyetlen ember vagyok, aki előtt zavarosak az összefüggések, aki semmit nem ért az egészből... pedig teljesen nyilvánvaló a megoldás.

Felesleges a megjátszott álmélgodás, az igazsághoz tartozik, hogy hasonló módon kerültem hatalomra, kegyetlen módszerekkel szorítottam ki elődömet, egyetlen pillanatig sem törődtem az őt ért sérelmekkel. Megérdemlem a sorsomat, én sem kerülöm el a hanyatlást, hogy fondorlatos összeesküvés áldozatává váljak, árulás okozza vesztemet. Titokban talán sejtettem az igazságot, folyamatosan kínozta a bűntudat. Őszintén érdeklődtem a kegyvesztett sorsa felől, kérdéseimre zavaros válaszokat kaptam. A titkolózás ellenére sem éreztem magam biztonságban, idegen testőrökkel védtettem magamat, sajnos feleslegesnek bizonyult az óvatosság, a döntő pillanatban ők is elárulnak, kötelességszerűen szegik meg fogadalmukat. Manapság ennyit ér a becsület, az adott szó.

Tények ferdítésére, igazság hamisítására kényszerít a félelem, a vég közelségétől való rettegés. Valójában fogalmam sem volt, hogy árulás

során, kíméletlen körülmények között halt meg az elődöm. Távoli vidékre való száműzetésben, kiközösítésben reménykedtem. Személyesen senki nem ártottam, összeesküvést nem szerveztem, eszembe sem jutott a lehetőség, hogy elnyerhetem a vezéri címet. Túl fiatal voltam akkoriban, alig érdekelt a hatalom, megszerzése véletlenül se foglalkoztatott. Idegen urak kerestek meg és kértek fel, hogy vállaljam a megbízatást. Egymás szavába vágva bizonygatták, hogy elérkezett az idő, rám került a sor, kötelességemet teljesítem, ha végrehajtom a rám rótt feladatot. Ígéretektől csábítva, felelőtlenül mondtam ki a döntő szót, nem is értettem, mire vállalkozom.

Ajándékba kaptam a hatalmat, váratlanul hullott az ölembe a dicsőség, észre sem vettem, és már trónon is ültem. Senki ellen nem szövetekeztem, ellenfelem élete felől véletlenül sem döntöttem, sorsa teljesen elkerülte a figyelmemet. Sorra kerültem, mert titokzatos számítások szerint elfogyott az elődömnek szánt idő... Hasonló módon bánnak el velem is, utolsó pillanataim peregnek. Valójában alig hibáztam, jelentős bűnt nem követtem el; egyszerűen leváltanak, mert elmúlt a kijelölt időszak, megkopott a belém vetett bizalom, megritkultak lehetőségeim. Egy láthatatlan hatalom képviselői kiválasztották a soron következő jelöltet, és én nyomtalanul tűnök el, mert a vezér sorsa minden esetben a végérvényes pusztulás. Bizalmasai gondosan titkolják előle az igazságot. Nyilvánvaló tény, hogy a szomorú befejezést ismerve senki nem vállalná önként a megbízatást. Tudatlansága vezet a csúcsra, ismeretek hiánya taszítja a mélybe. Utam végéhez érve szinte mindent értek, egyetlen kérdés foglalkoztat csupán: miféle elvek szerint határozzák meg a kiválasztás folyamatát, kik döntenek el a sorrendet?

Iszonyúan fájtak a beleim, tanácstalanul néztem kísérőim görnyedt alakját. Kimerültséget éreztem a szemekben, tompa, fénytelen szomorúságot. Szégyenlősen fordították el a fejüket, ösztönösen érezték a szavak feleslegességét, pontosan tudták, hogy a céltalan magyarázkodás semmit nem oldana meg. Titkos parancsra várva véletlenül sem kínozták őket lelki-furdalás, felsőbb utasításnak engedelmességgel köteleltséget teljesítettek csupán. Tehát a saját testőreim végeznek velem, jelre figyelve maradnak a közelemben. Rájuk hárul a piszkos munka elvégzése, az új vezér nem is tud a gyilkosságról, az események forgatagában teljesen megfélemedezik elődje sorsáról. Tisztességesnek tűnő, célszerű megoldás.

Fegyverek csörrenésére leszek figyelmes, az udvaron osonó íjászok árnyait látva értem meg, hogy azonos sors vár ránk. Feladatuk végeztével testőreim ideje is lejár, csak még nem tudnak róla. Senki nem szegheti meg az íratlan törvényt, miattuk sem sérülhet a jól bevált szokásrend. Ősi hagyományoknak megfelelően zajlanak a váltás eseményei. Az új vezérnek megvannak a saját bizalmasai, nincs szüksége az előd embereire. Pillanatok kérdése csupán, és felesleges elemekké válnak, akárcsak én...